

Huszonhatodszor a Zsákomban a bábom

2011. július 1-től 4-ig ismét a báboké volt a főszerep Sárospatakon.

A biennálé **26 évvel** ezelőtt indult el, Szentirmai László kezdeményezésére. A cél a szólóformában, az 1-2 személyes, illetve a kamarafarmák között alkotó bábművészek és társulatok kedvező bemutatkozási terephez juttatása volt és maradt mind a mai napig.

A Művelődés Háza és Könyvtár épületében a „**Zsákomban a bábom**” (külhomban *Puppet in my Pocket*) néven ismeretes szakmai találkozó a 13. alkalomhoz érkezett. A négynapos fesztivál társrendezvénye a **8. Művészetpedagógiai Konferencia** volt.

Két tematikus kiállításon **Horváth Márta**, illetve **Kovács Lajos** munkáit láthatták az érdeklődők.

A kettős rendezvényen bábosok, pedagógusok, terapeuták mellett az érdeklődő laikusok is szép számmal megjelentek. A legnagyobb sikert a gyermekekkel özönlő felnőttek, családok jelentették, amely a legfontosabb minőségmérő egy ilyen típusú rendezvény esetében.

Különbéféle bábelőadások, bábkészítés, filmvetítés és rengeteg asztali bábjáték fogadta a gyerekeket és szülőket. A rendezvény nyitónapja volt a leghosszabb, hiszen délelőtt 10 órától egészen este fél 10-ig tartottak a programok. (Lásd www.zsabfest.hu, www.patakinfo.hu,)

A fesztivál megnyitója június 1-jén, délután fél háromtól kezdődött a Toborzóval. Óriásbábok, dobosok és az őket követő érdeklődők érkeztek a Művelődés Háza előtti patkóba. Itt **Forgács István** – kezén a halhatatlan vásári bábhósszal – fogadta az ormótlan jövevényeket és az őket követő kíváncsi sokaságot.

Elsőként **Aros János** polgármester mondott köszöntőt:

„Nagyon büszkének kell lennünk erre a fesztiválra. Noha tizenharmadik alkalommal kerül rá sor (amit általában szerencsétlennek szoktak mondani), mi most mégis szerencsések vagyunk. Sikerült minden nehézség ellenére idén is megrendezni a fesztivált. Köszönhető ez annak az „örült” kis csapatnak, amely nem tett le arról, hogy megrendezze. Áldozatos munkájuknak köszönhetően minden anyagi és egyéb más nehézséget leküzdve sikerült idén is itt találkozniuk a bábművészetet szeretőknek, akik eddig is Sárospatakra látogattak az ország más területeiről vagy a világ más városaiból. Meg kell köszönnünk Szentirmai László tanár úrnak, a sárospataki bábszínházaknak, akik nem tettek le arról, hogy a mai gyerekeknek is élvezhessék azt, amit mi 35 évvel ezelőtt: ha valahova elmentünk városi napra, falunapra, rendezvényre vagy éppen vasárnap a TV elé leültünk, akkor láthattuk Vitéz Lászlót, láthattunk bábelőadásokat - olyanokat, amelyek a mai napig visszatérnek az emlékeinkben. Kívánok Önöknek nagyon jó szórakozást.”

Őt **Csatlós né Komáromi Katalin**, a Művelődés Háza és Könyvtár igazgatónője követte.

„Tizenharmadik alkalommal lehetünk partnere a Pinocchio Alapítványnak. Minden egyes fesztivál egyfajta kihívás az intézmény munkatársai számára is, hiszen mi is azt szeretnénk, hogy az előadóművészek, s az idelátogató kedves vendégek meglelégedéssel távozzanak. Kívánom, hogy érezzék magukat jól ebben a házban, amiről elmondhatjuk, hogy egy

---

különleges építészeti jelenség, ahol talán a bábok is különleges életre kelnek.”

Az ünnepélyes megnyitó után **Kovács Lajos**, grafikusművész, a debreceni Vojtina Bábszínház havi programfüzetéhez készített színpompás rajzaiból összeállított kiállítását nyitotta meg a Művelődés Háza első emeleti folyosóján Szentirmai László.

Aznap már a második ilyen természetű esemény volt ez, hiszen délelőtt **Horváth Márta**, manapság Hollandiában alkotó bábművész, és -tervező animációs mesefilmsorozatok számára készített síkbábjaiból összeállított kiállítást nyitotta meg az érdeklődők előtt. A Navigátor Videostúdió DVD-in megelevenedve, mozgásban is követhettük a szereplők történeteit.

Thomas Herfort (D), Henry, a kismalac című marionettjátékát és gyermekprogramját láthatta a közönség. Thomas hihetetlen lelkesedéssel és kedvességgel fogadta a gyerekeket és még néhány magyar szót is megtanult, hogy még érdekesebbé tegye előadását. A marionettjáték után lehetőség volt közelebbről megvizsgálni, s kipróbálni is a bábukat.

Ezután egy asztali bábjáték következett - a pécsi **Bóbita**

Bábszínház előadásában - Csillagfiú címmel. A könyv gyanánt lapozható díszlet előtt, arasznyi, szép bábokkal keltették életre O. Wilde történetét.

Ennek befejeztével a gyerekek ismét visszatértek Thomashoz, aki a lelkesedés láttán ismét elővette bábjait és újabb előadást tartott a kicsiknek.

A nagyteremben 17,30-tól a krakkói **Groteska Bábszínház** asztali báb-játékát kísérelték figyelemmel a nézők. A történet egy suszterről szól, aki fúrfangjával megmenti a krakkói Wavelt, a várost, a királylányt egy félelmetes sárkány fenyegetésétől.

Rafael nagy átéléssel és teljes szívvel játszott. Rengeteg munkával, néhány pazarul csiszolt kiejtéssel megtanult magyar mondattal segítette a darab megértését. Nagyon mosolyogtató volt, mikor a közönség „segítette ki” a magyar szavak megtalálásában. A nézők elismerő vastapsa kísérte a különleges élményt, a nem mindennapi teljesítményt. Végül szinte mindenki a színpadra tódult, hogy

közelebbről is szemügyre vegye a mesterien megtervezett és kivitelezett, sokoldalú díszletet és a tenyérnyi, nemzeti karaktert felmutató bábukat.

Ekkor a szomszédban már játékra készen állt a pécsi **MárkusZínház**, a hazai bábművészet egyik iránymutató csillaga. **Pilári Gábor** és **Vajda Zsuzsanna** azzal a Petőfi adaptációval érkezett a városba, amellyel 22 évvel korábban innen indult. „A helység kalapácsa” nem tudni hányadik előadása most is fergeteges elismerést hozott az elképesztő színészi kvalitásokat felmutató két művésznek.

Július elsején a késő esti időjárás már nem volt kegyes a nézőkhöz. Beborult, csepergett, fújt a szél. Így aztán a **VagaBanda** gólyalábasai beszorultak a Makovecz-féle ház tükrös termébe. Kilenc órai előadásukat – A pokolból visszahozott királylány - lelkes közönség nézte végig. Kitaratóan követték a nyilvánvalóan szabad térre álmodott, briliáns zenei kíséretű magyar népmese ívet.

Cserébe a húséges kitartásért a vagabund csapat két fenegyereke – **Forgács István** és **Kapusi Szabolcs** - gyönyörűen felépített, aprólékosan kidolgozott koerográfiával, lélegzetelállító véggel záruló tűzvarázssal ajándékozott meg mindenkit.

Gépkocsik faroltak vissza az utcán, a Kávéház vendégei otthagyták italaikat az asztalokon, hogy a karzatra kitódulva a fesztiválózókkal együtt ázva bámulják a sötétben sistergő tüzes mókát. A tér megtelt a rekvizitumok ontotta dízelgőzzel, a tűzijáték sistergő fényvarázsával, a mindenféle láncon, huzalon, cséphadarón utazó, köröző, színes lángok suhogásával. A két életerős legényember, fekete dresszeikben szinte táncot lejtve, az est sötétjében is ki-kivillanó kreol izmokkal ügyeskedve igazi férfimunkát végezett – szívből jött elismerő kiáltásokat csikart ki a nem mindennapi élményért hálás közönségből.

A bábfesztiválhoz Művészetpedagógiai Konferencia is kapcsolódik, idén ez a nyolcadik volt a sorban. A tanácskozás célja a pedagógiai bábjáték fejlesztése, modernizálása, hogy a módszer lépést tarthasson a törvényi háttér, a társadalom változásaival. **Dr. Hoffmann Rózsa**, államtitkár elvállalta a konferencia fővédnökségét, köszöntő mondatait Szentirmai László olvasta fel a tanácskozásra érkezetteknek.

Ezt követően **Urbán Gyula**, a Magyar Bábjátékosok Egyesületének

---

elnöke mondott köszöntőt, amely jószérivel vitaindítónak is beillett.
(lásd: www.zsabfest.hu, dokumentumok)

A létavértesi óvónők **Cifra Palota** bábcsoportja

A **Kontha Nelli** *Holle anyó* című, egyszemélyes bábjátéka (alább balra) annyira megragadta a nézőket, hogy kétszer is előadták aznap, s mindkét alkalommal nagy sikerrel. Őt **Mészáros Gyöngyvér** követte (alább balra), aki a *Világszép kecskebéka* történetét adta elő – kétszer is.

Az idei konferencián **Tóth László** előadását hallgatták meg a résztvevők, aki a bábjáték tanórai alkalmazásával tanította a gyermekeket az iskolában. Kis kurityáni tanítványával a valaha oly sikeres és fontos „*Játsszunk bábszínházat*” TV műsorig, s a **Zsarátnok Bábegyüttesben** megfordult sok-sok más tanítványával a miskolci **Bartók + ...** operafesztiválok színpadjáig is eljutott Kodály, Bartók, Rimszkij-Korszakov, Weöres és a Sebő együttes műveinek bábszínpad adaptációival.

Tóth Lászlót a MBE **Mészáros Vincéné díjjal** tüntette ki. Szentirmai László pedig bemutatta a bábjátékos portrékötetek sorozat 4. tagját - a róla írt könyvet. *„Az egész életművet dióhéjban bemutató műben – amely a Pinocchio Alapítvány gondozásában látott napvilágot – végig követhető, hogy miként alkalmazta emberépítésre a bábjátékot. A bábjátékkal ugyanis nevelni, művelni, tanítani lehet. Ha külön akarjuk Kodály zenéjét, külön az esztétikus és hasznos öltözködést, külön a tér emberi berendezését, a mindennapok színelméletét tanítani .... akkor az nem megy. Pedig annak okának kell lenni, hogy pirosat rakjak a kék mellé vagy sárgát. A bábszínházban ez rögtön eldöntendő kérdés. Milyen legyen az alakja, milyen a nadrágja annak a bábunak, amelyiknek az inge már sárga színű. Nem pusztán falon lógó illusztrációt tervezünk, hanem egy bábjáték díszleteit, figuráit terveztetjük, akik azonmód bizonyítják hasznukat – élnek, játszanak. Ha ez az egész megmozdul, akkor már ott van benne a dráma, a feszültség - tehát az életet is meg lehet tanítani vele általa”.*

Kovács Hedvig egy iskolakísérlet termékét, a *Varázsládát* és az azzal végezhető játék lehetőségeit mutatta be. Jellemző, hogy miként tud hazánkban a legjobb kezdeményezés is célt téveszteni és szinte eredménytelenül a semmibe veszni. A Suli-Nova „pénzt és szakértelmet nem kí-

mélve” világra segített egy egész eszköz- és dokumentumhalmazt anélkül, hogy törvényi háttérrel biztosított volna az elterjedéshez.

A tanácskozás két szünetében ez is, illetve sok egyéb más okot adott a véleménycserére, a spontán vitára, a nézetegyeztetésre. A résztvevők

végül elhatározták, hogy megerősítik az egyesület hálózatát és az oktatásért felelős államtitkár által meghirdetett törekvés – a művészeti nevelés megerősítése – jegyében tesznek lépéseket.

Délután a sárospataki, fiatal formáció,

a **Huncutka Bábszínház** a székely népballada, a **Júlia szép leány** adaptációjával lépett a közönség elé. Egy apróbb értelmezési hibától eltekintve alig kifogásolható játékkal lepték meg közönségüket.

Mátyás király szárnyai. A pécsi **MárkusZínház** jelentős, a bábművészeti forma-értelmező munkásságának egyik gyöngyszemét láthatta a közönség.

A történelmi, a groteszk, a fikatív, a lehetséges és a lehetetlen mesterien kevert elegye az, ami a színpadon előttünk zajlik. A pompásan megválogatott tárgyak, a szenzációsan működő aprócska bábuk, különösen Vajda Zsuzsa de Pilári Gábor és az elmaradhatatlan, élő akusztikus kíséret együttes, harmonikus teljesítménye a négynapos fesztivál egyik szakmai csúcsa volt.

A fesztivál és művészetpedagógiai konferencia elmaradhatatlan eleme a bábkészítés. **Séd Teréz, Szabó Gyuláné** (Lujzika) nyomát követve **Mátyásné Füzi Csilla** a gyerekeikkel érkezők és a fesztiválózó szakemberek rendelkezésére állt minden délelőtt. Válogatott, jól előkészített anyagokkal, egy ezidőre kitelepített „bábműhely”-ben rögtönzött figurákat készítettek. Mindez egybecseng a rendezők törekvéseivel. Alkotómunkába vonni a gyerekeket, akik jószérivel nem is értik, hogy miben

vesznek részt, csak azt *érik*, hogy valami jó történik velük; a felnőttek – rokonok, vagy idegenek – **velük együtt**, a számukra felfogható időn belül a „semmiből” **létrehoznak** valamit, ami „életre kelhető”, szót fogad nekik. Teremtene, és nem pusztán fogyasztanak.

Sárospatakon **nem tűrjük a sokadalmi arcfestést**. Innen nem mennek haza száználmasan kipingált gyerekek, akik eredzethetetlen „főstő” bigék gyenge ízlését, korlátozott fantáziáját hirdetik. A kislányok - súlyos ezresekért - nem válnak giccs-cicákká, a fiúk nem változnak pókemberre, *skeletonokká*, zombikká... és egyebekké.

A **Nemzeti Kulturális Alap**, a **MBE**, és a **város** támogató hajlandósága

nélkül itt egy ajtót nem tudott volna senki se kinyitni. Máshonnan csak üres ígéretek kaptunk, a közművelődésért felelős államtitkártól válasz sem jött. Megszűntek közalapítványok, vagy a templom egereivé lettek..

Offerusz, a nagyerejű álomszép formát kapott a **Bábakalács Társulat** tolmácsolásában. Szép

hangú, mesterien mozgó bábosok kezében esztétikus világban elevenednek meg a bábuk.

A nagyteremben erdélyiek, a sepsiszentgyörgyi **Cimborák Bábszínház** színészei arattak sikert. Nagy nehezen jutottak el ide. Szócs G. államtitkár válasza sem méltatta azt a levelet, amelyben a határon túli magyarsággal kapcsolatos nyelv- és kultúramentő törekvéseinket taglaltuk. Fura magyarságmegtartás ez... egy **elutasító levélre sem** futja. Sebaj így is megmutatták mit tudnak!

Láthattuk, hogy az igen erős román színházi világban meddig el lehet jutni, ha valakik tehetségesek.

A debreceni **Ort-Iki Utca- és Bábszínház** a műfaj másik figyelemre-méltó formációja. Előadásaik – formai megoldások felől nézve - nagyon széles skálán mozognak. Óriásbábos, vásári forгатagokban éppúgy ott-hon vannak, mint egyéb műfaji technikákban. Alapos irodalom- és kultúrtörténeti kutatómunkára épülő, szellemes adaptációik pedig olyan helyet biztosítanak nekik a hazai palettán, amelyet egyhamar senki sem fog felülmúlni. **Kossuth Lajos wigwamja** című briliáns előadásuk a báb-játék összes jelentős hatástényezőjét – a formait, a téri-t, a színészt – egyaránt magas fokon alkalmazza. *„Találtunk egy nagyon érdekes történetet arról, hogy egy Loui Kossuth Lavarro, feketeláb indiánt Amerikában marhalopásért elítéltek. Ő valóban élt, valóságos figura. Nem vele akartunk foglalkozni elsősorban, hanem Kossuthtal. Róla – Kossuthról - is kerestünk és találtunk amerikai vonatkozású anyagot. Meg- és kitaláltunk kapcsolatot, hasonlóságot a két személy között és az erről kerekedett groteszk mese a műsorunk gerince. A célunk az volt, hogy más (mese)hősöket is a gyerekek elé vigyünk. Ne csak a Pókemberrel és Batman-nal találkozhassanak, hisz' akadnak itt azért hősök közelebb is,*

---

nagyobbak is, ha úgy mesélik el nekik a történetet.” fűzte az előadáshoz Dió Zoltán.

Kora este közönség elé lépett a vilniusi **Staltheater**. Szépséges nemzeti mítoszt hoztak a nézők elé - tiszta költészetet láthattunk. A tárgyjáték – színház objektumokkal - sajátos változata a bábszínháznak, szinte már eszencia. Az életre keltett holt anyag, a bábok is „csak” a jelek a szereplőknek, de ha abból még az emberalakot is keresett tárgyakkal helyettesítik, akkor bizony ott ülünk az animáció kellős közepén. A bábszínház varázsa csakazért is működött, a közönség végigkövette a litván leányka intelmekkel teli sorsát. A lírai hegedűhang, a pontosan kifejezett színvilág a tolmácsolt történetet mindenki számára emlékezetessé tette.

A vilniusiak törekvése hasonló, mint az egy nappal korábban közönség elé lépő **Jankovics Marcellé**.

Az animáció a vizuálisan megragadhatót – képet, tárgyat – közelebb viszi a nézőhöz, a gyermekhez. Az értő animátor – a jó bábjátékos, a rajzfilmes, stb. - az életet is hozzáadja, amikor a feszültséget, a drámát is hozzákeveri a látnivalókhöz. A teljességet kínálja annak ellenére, hogy látszólag

---

sok apróság elvész az elvonatkoztatások során. De éppen így jön létre az elixír tisztaságú üzenet.

Horváth Márta egy igen munkaigényes művészeti ág, az animációs filmezés képviselője. A „*Toy story*”, a „*Klónok háborúja*”, a Pixar filmstúdió uralkodása korszakában szerényen követel helyet a kézműves technikával, a kézzel, filmkockáinként odébb mozdított síkfigurákkal készülő animációs film számára. Fejek, kezek, lábak, törzsek és minden egyéb – ezerszámra szerteszt – falon és üvegfalú tárlókban -, bizonyítékul arra, hogy az animációs filmen megvalósuló mozgás csakis temér-

dek apró elem hangyaszorgalommal való elkészítésével és a mozgató/rendező munkatársak briliáns képességeivel jöhet létre. Az pedig, hogy mindez síkbáb, a fesztiválózó szerencséje.

Álomszép világa, kedves figurái sorra megelevenednek azokon a DVD-ken, amelyeket a kiállítóterben

felállított mini-moziban vetítettünk az érdeklődőknek. A kisebbek még kifestő lapokat is kaphattak.

Negyedikén délelőtt bábkészítéssel folytatódott a rendezvény. A játéktól **Mészáros Gyöngyvér** térített el pár gyermeket, akiknek a világszép kecskebéka történetét játszotta el ismét. A szomszéd előadóteremben több tekintetben is sajátos előadásra került sor. **Somfai Alexandra** a zöldségestől jövet „tért be” egy kis játékra, s a bábfigurák egytől egyig a pultról származtak. A gyerekeket a játékba bevonva dolgozta fel egy kis sün történetét.

A korábbi fesztiválokon számos emlékezetes produkciót rögzítettünk – részben vagy egészben. A **NosztalgiaMix** egy csaknem kétórás válogatás, melyet a **Moziban** vetítettünk két napig.

Délután újra beindult a gépezet. A **Huncutka Bábszínház**ban egy kínai mese árnyzínházi bábadaptációja ment, az emeleti galériában folyt a DVD vetítéssel egybekötött kiállítás-látogatás.

A pódiumteremben összegyűlt érdeklődők a **Mikropódium** színeiben fellépő **Aracs Esztert** – az első és eddig egyetlen női „VitézLászló”-st nézhették, aki „*Gulyás Terka, avagy aki a műzlit nem szereti, az rossz ember nem lehet*” címmel a nevezetes vásári hős eseteiből ismert fordulatokon keresztül győzte le a mai popkorn-világ ördögeit.

Aznapra vártuk, de meg is érkezett Vitéz László, aki **Pályi János** kezén forgolódva ismét a pokolba küldte vagy hat ellenségét. Pályi János méltó örökösként a játék végén emlékeztette közönségét arra, hogy ha **Kemény Henrik**, a Korngut família egyetlen élő tagja nem őrizte volna olyan és akkora hűséggel a család örökségét, akkor mi, a mai utódok nemhogy nem láthattuk volna ezt a fergeteges magyar népi figurát, de nem is gondolkodhatnánk arról, hogy **Vitéz László hungarikum** –e vagy sem. Szerintünk - nézők, bábosok, a Magyar Bábjátékos Egyesület, az UNIMA Magyar Központja és a Kemény Alapítvány szerint is az. Itt a feladat mindezt beleduruzsolni az illetékesek fülébe.

Vitéz László a magyar kultúra éppoly fontos alakja, mint az olaszoknál Pulcinella, a briteknél Punch, vagy az északi szomszédnál Kasperl. Karapet – az örmények népi hőse - nevét viseli a jereváni csoport.

Ezek a fickók mindenütt ott voltak - a törököknél ugyanúgy, mint az oroszoknál. Operahősök, újságnevek ..

Ápolnunk kell, mint fontos gyökereket!

A Művelődés Házát a kikapcsolódás zajai, az önfeledt gyermekkacagás töltötték meg.

Az örmény illetőségű **Karpet Bábegyüttes** szerzett vidám perceket a miénktől teljességgel eltérő előadasmódjával. A semmivel össze nem hasonlítható orosz karikatúra-iskola talaján termett gyurmafiguráik - ismert mesék szereplői váltogtatták egymást a nézők előtt. A gyerekek igyekeztek megnevezni a jelenetek szereplőit, mert a helyes tippért ajándékbáb járt.

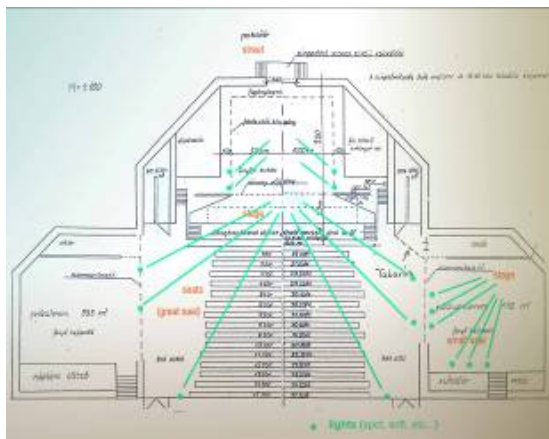
A **Figurina Animációs Kisszínház** (a fesztivál utolsó) előadása nem a megszokott formában zajlott. Klasszikus tárgyjátékként - bábok helyett használati tárgyakkal - mutatták be az ismert Grimm meséket a Hófehérke és a hét törpét, a Nyúl és a sün történetét, a Csipkerózsikát valamint a Piroska és a farkast..

Ez a kicsi magánbábszínház ,immár 28 éves. 40 év után ez volt az első magánbábszínház az országban. Nem nagyon használnak bábukat, megőrizték a bábszínész mesterség idején tanult tárgymozgatás módszerét. A Figurina Bábszínház nagyon izgalmast kínál: minden a nézők előtt kel életre. Ez végképp nem az élő színház utánzata. Tetten érhető a bábjáték lényege, az animáció, a holt anyag élővé varázslása. Eddig minden fesztiválon itt voltak,... nagyon régen volt az első.

Van egy olyan sikerteremtő tényezője a sárospataki bábfesztiválnak, ami mellett nem szabad szó nélkül elmenni.

Makovecz Imre mindentudó épülete az, ami biztosíték arra, hogy a honi és külhoni vendégek - kivétel nélkül - elégedetten távoznak. Egy-egy mászt szorosan követve lefolytatható mindenféle rendezvény – kiállítás, előadás, vitafórum, filmvetítés – a néző mindent megtalál. A szállás, az étkezés a szomszédban. Mindez ez ezután is ugyanígy rendelkezésre fog állni. Vajon, akik felelősök egy ilyen adottság kihasználásáért – legfőként **állami szinten** - tudják-e?

Az idei fesztivál sikeresen zárult, de ez volt az utolsó, mely Szentirmai László **egyszemélyi** szervezésében zajlott. A döntés oka egyszerű:

*„Negyed századdal ezelőtt, 26 éve rendeztem meg az első fesztivált. A Művelődés Háza akkor is – most is - teljesítette a feladatát. Otthont adott mindenféle rangú, ügyességű bábos csoportnak, szóló produkcióknak. A rögzített produkciókat a tanító- és óvójelöltek **a koncepcióm szerint** a szemközti épületben már pedagógiai szempontból vizsgálták, elemezték. Évtizedek óta így ment.*

---

*Ez – amit mi itt csinálunk - tulajdonképpen nem városi, nem sárospataki feladat. A friss diplomás pedagógusok, akik innen elindulnak, majd mássutt fognak tanítani, más helyen fogják valóra váltani azt, amit Dr. Hoffmann Rózsa, államtitkár július 4-i rádiónyilatkozatában mondott. Szükség van arra, hogy a gyerekeknek az általános iskolában, egyáltalán fiatal korukban **művészettel legyen lehetőségük találkozni.***

*A művészet rendkívül fontos, az **erkölcs** vivőeszköze. Hazaszeretetet, a család szeretetét, a barátság fogalmát - csak úgy - nem lehet beleplántálni az emberi fejekbe. Valahol minden darab a **jóság** és a **gonoszság** állandó harcáról szól, a társak fontosságát, a közösség szükségességét boncolgatja. Ezek azok a kérdések, amelyre **csak művészettel** lehet gyermekek számára megragadható választ adni. Mondhatom, hogy mi itt a magyar állam számára is dolgoztunk, nem csak a közművelődés területén forgolódtunk.*

Az embernek tudnia kell átadni a stafétabotot. Az én erőim végesek, de a kapcsolataim most még alkalmasak, hogy átadjam őket másnak. A fesztivál ismertsége is kötelez, hogy az utódot épp időben bevezessem ebbe a munkába.